

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Výzva súčasného obdobia pre pôdohospodárstvo v regionálnej politike SR

doc. Ing. Viera Petrášová, CSc.

Obsah prednášky

Súčasný problémy nezamestnaných na
slovenskom vidieku

Nezamestnanosť v regiónoch SR

Sociálne opatrenia v súčasnej SR

Výzvy pre sociálnu funkciu pôdohospodárstva

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Obr. 1 Lesnatost' v Slovenskej republike na úrovni NUTS III.
Zdroj: NLC Zvolen

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Tab. 1 Podiel poľnohospodárstva na celkovej zamestnanosti (v %)

kraj/ rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bratislavský kraj	0,31	0,29	0,25	0,24	0,27	0,22	0,19	0,22
Trnavský kraj	0,87	0,83	0,84	0,77	0,72	0,64	0,59	0,54
Trenčiansky kraj	0,58	0,59	0,61	0,54	0,48	0,47	0,48	0,47
Nitriansky kraj	1,12	1,12	1,02	0,99	0,91	0,82	0,77	0,73
Žilinský kraj	0,65	0,64	0,64	0,55	0,48	0,50	0,46	0,45
Banskobystrický kraj	0,93	0,94	0,87	0,79	0,73	0,71	0,70	0,71
Prešovský kraj	0,85	0,79	0,87	0,74	0,69	0,72	0,72	0,69
Košický kraj	0,69	0,64	0,67	0,61	0,58	0,55	0,51	0,56
Slovenská republika	6,00	5,84	5,76	5,23	4,87	4,62	4,42	4,36

Zdroj: ŠÚ SR

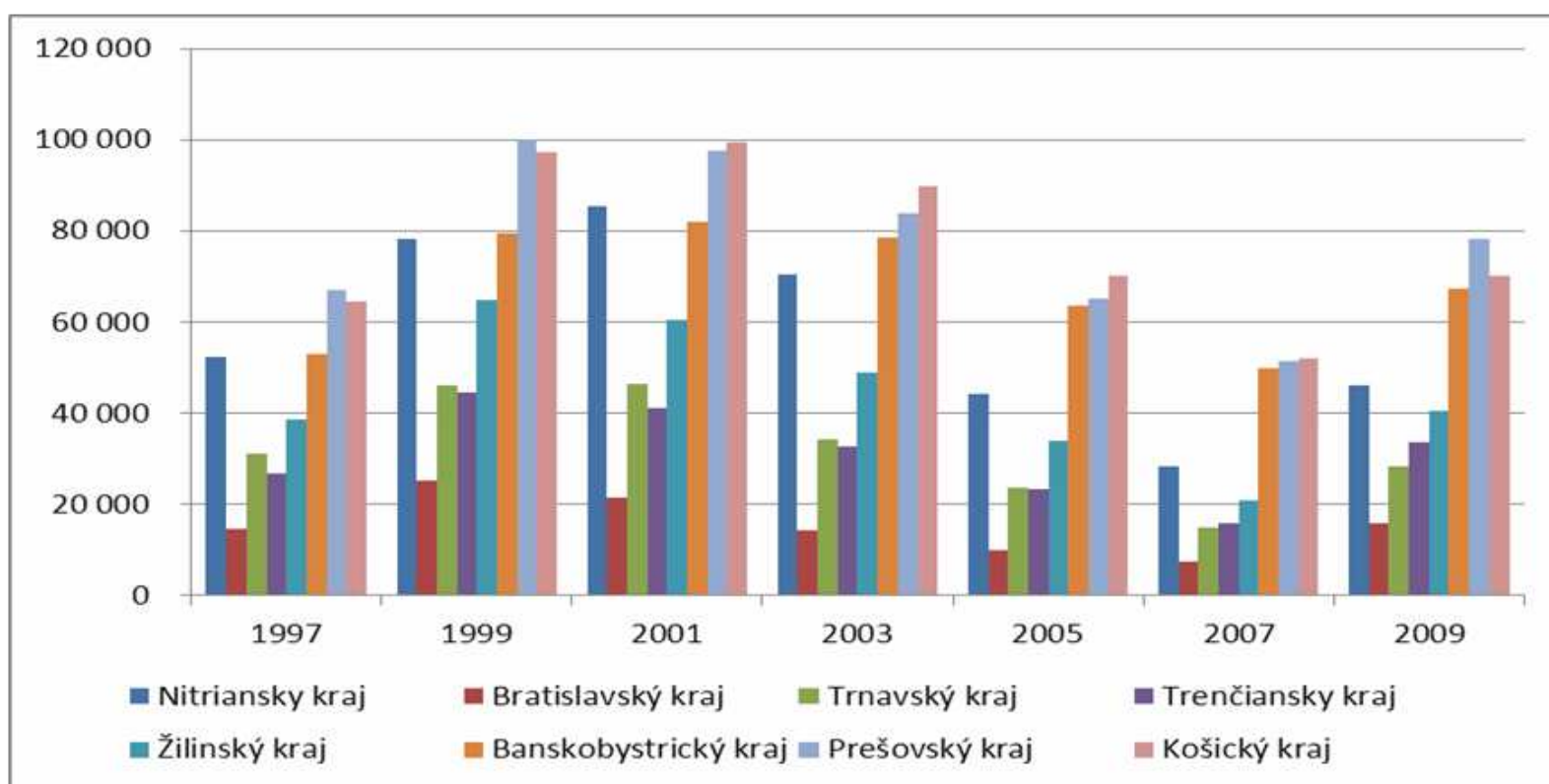
Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Pokles zamestnanosti v pôdohospodárstve je spôsobený:

- ♦ poklesom domácej rastlinnej a živočíšnej produkcie, poklesom pestovných prác v lesnom hospodárstve.
- ♦ chýbajúcou podporou projektov zvyšovania zamestnanosti v rezorte pôdohospodárstva.
- ♦ presadením sa v rámci trhu s potravinami novovytvorených obchodných reťazcov výrobkov zo zahraničia a nie z domácej produkcie. Tým klesla zamestnanosť aj nadväzne v potravinárskom priemysle.
- ♦ nezvládnutím transformácie poľnohospodárstva reštrukturalizáciou družstevného majetku sa nevytvorili podmienky pre rozvoj intenzívnej poľnohospodárskej výroby.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Graf 1 Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných osôb podľa krajov SR v rokoch 1997 – 2009

Zdroj: ŠÚ SR

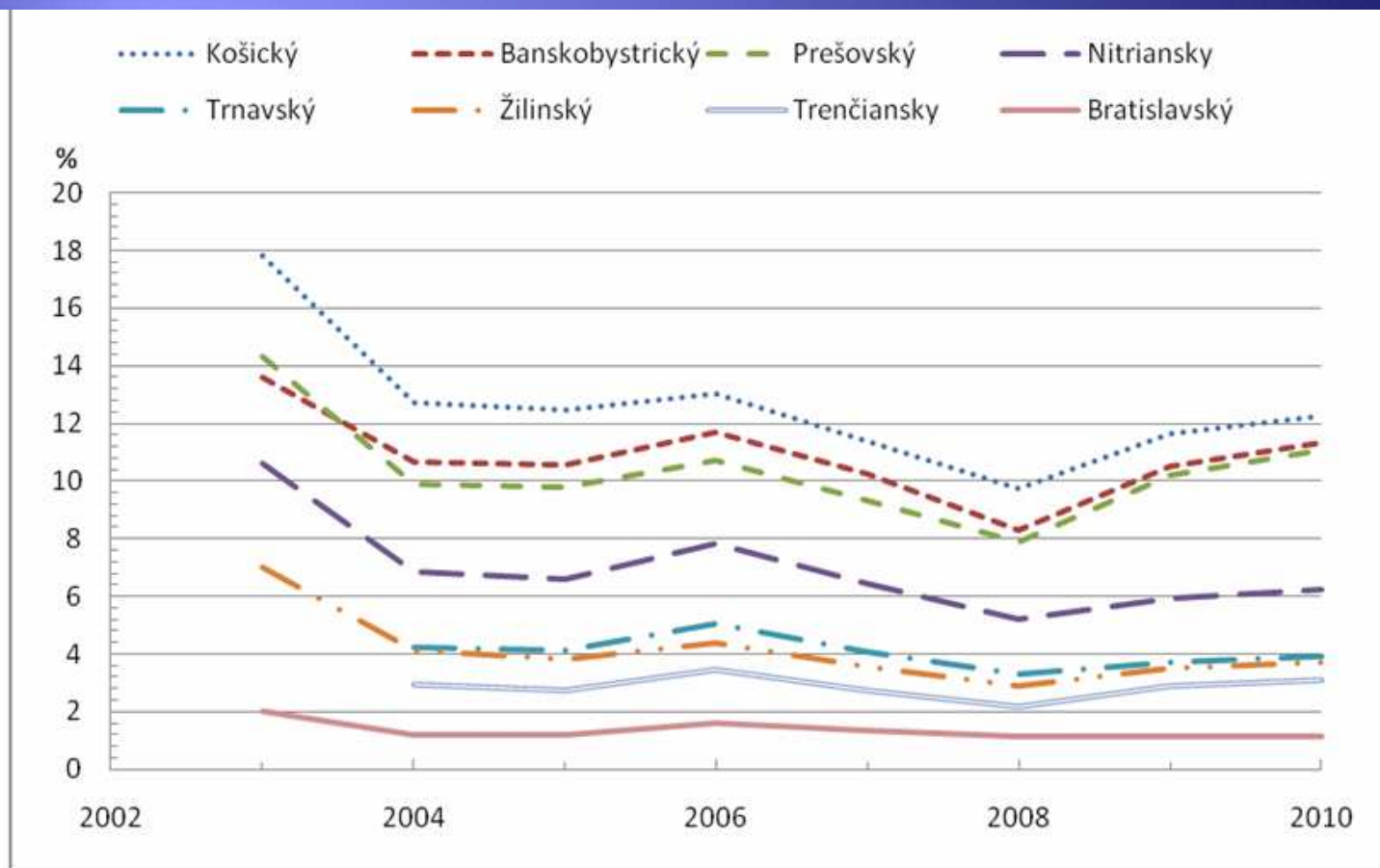

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Kraje s vysokou nezamestnanosťou sú typické tiež vysokým podielom poľnohospodárskej a lesnej pôdy z celkovej výmery kraja. Podiel ostatných plôch v kraji a to vodných plôch a stavebných pozemkov z celkovej výmery tvorí v týchto krajoch ani nie 10%. Najvyššiu výmeru poľnohospodárskej a lesnej pôdy má Banskobystrický kraj a to 93%. Prešovský, Žilinský a Nitriansky kraj majú túto výmeru 91% (vypočítané ako súčet poľnohospodárskej a lesnej pôdy k celkovej výmere kraja). Košický kraj má 90% podiel poľnohospodárskej a lesnej pôdy.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Graf 2 Vývoj podielu evidovaných osôb v hmotnej núdzi z celkového počtu obyvateľov v kraji v SR v rokoch 2003 – 2010

Zdroj: Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Horský a vidiecky charakter krajiny je na základe uvedeného charakteristický pre kraje SR, ktoré sú z hľadiska sociálno-ekonomickej disparity regiónov zaradené medzi najchudobnejšie. Sú typické vysokým podielom počtu osôb v hmotnej núdzi a aj nezamestnaných. Ide o kraje: Košický, Banskobystrický, Prešovský a Nitriansky kraj. Žilinský kraj vďaka rozvoju automobilového priemyslu a služieb v informatike nie je zaradený medzi kraje s vysokým podielom osôb v hmotnej núdzi. Dôvodom môže byť aj cezhraničná mobilita z Kysúc a z Oravy do blízkej Českej republiky. Ostatné kraje sa spájajú aj s riešením problémov súvisiacich s chudobou.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Sociálne zdôvodnenie rôznych prístupov regionálnej politike

Trhový mechanizmus sám nie je schopný zabezpečiť vyrovnaný regionálny rozvoj s rovnakými dôchodkovými možnosťami a približne rovnocennými životnými podmienkami vo všetkých regiónoch ekonomického priestoru. Spočíva to v rozdieloch vo vybavenosti, výhodách rozsahu, výhodách aglomerácie, ako aj v cirkulárno-kumulatívnych procesoch regionálneho rozvoja. Logicky je pre investorov dôležitá nielen nízka cena práce, ale tiež infraštruktúra regiónu.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Cieľom tvorby pracovných miest je:

- ♦ navrátenie územia do pôvodného stavu, sfunkčnenie jeho infraštruktúry a obnovy, obnovenie zabezpečenia základných služieb poskytovaných v území obyvateľstvu
- ♦ zníženie budúcich povodňových rizík a ostatných súvisiacich rizík na území katastrov jednotlivých obcí a povodí
- ♦ vtiahnutie potenciálu miestnej pracovnej sily do realizácie celej škály potrebných prác na miestnej úrovni s perspektívou vytvorenia novej štruktúry pracovných miest a ich dlhodobého udržania
- ♦ zabezpečenie makroekonomických prínosov z realizácie opatrení prevencie pred povodňami, revitalizácie krajiny a z odstraňovania následkov povodní prostredníctvom kvantitatívne a kvalitatívne lepšieho využitia disponibilnej pracovnej sily v regiónoch.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Pracovné činnosti podporované v území:

1. realizácia údržby siete vodných tokov a odvodňovacích kanálov:

- ♦ kosenie, výrub drevín, čistenia korýt od nánosov a pod., podľa pokynov správcov tejto infraštruktúry
- ♦ vyčistenie a odpratanie okolia vodných tokov od voľne uložených predmetov (vetvy po ťažbe dreva, skládky materiálu, divoká skládka odpadu a pod.)
- ♦ úprava rizikových miest povrchového odtoku (nevhodné priepusty, lávky a pod.)

2. plošné opatrenia prevencie pred povodňami a revitalizačné opatrenia, ktoré:

- ♦ zvyšujú retenčnú schopnosť povodí a krajiny
- ♦ znižujú vodnú eróziu pôdy
- ♦ zvyšujú podiel vegetačného krytu v území.

3. ostatné preventívne opatrenia vrátane opatrení organizačného charakteru

4. obnova poškodeného územia, infraštruktúry, budov po povodni a mimoriadnej situácii, prípadne súvisiace práce.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Najdôležitejšie princípy regionálnej politiky akceptujúcej sociálne prístupy sú :

- ◆ Regionálny rozvoj sa nechápe len ako hospodársky rozvoj, ale aj ako kvalitatívne zlepšenie štruktúry hospodárstva a životných podmienok. Mal by zlepšiť predovšetkým postavenie problémových skupín obyvateľov a mal by byť prispôsobený sociálno-ekonomickým, prírodným a kultúrnym charakteristickým znakom regiónu.
- ◆ Regionálni aktéri by mali byť schopní orientovať a kontrolovať proces rozvoja na vlastné ciele. Zahŕňa to schopnosť úspešne sa prispôbiť zmeneným rámcovým podmienkam vlastnými silami. Dôležitými prvkami sú inovačná schopnosť v širšom zmysle a kolektívny proces učenia sa. Navyše sa za podstatnú bude považovať široká účasť miestnych a regionálnych záujmových skupín a prechod úloh a rozhodovacích právomoci na regionálnu úroveň.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Zmeny v štruktúre zamestnanosti tiež poznamenali zmeny v regionálnej politike samosprávnych krajov a to v týchto oblastiach:

- ◆ zmena štruktúry vzdelávacích študijných odboroch na stredných odborných bývalých poľnohospodárskych školách v prospech sektorov služieb
- ◆ zmena štruktúry zabezpečenia mobility obyvateľov obcí a potreba budovať na dochádzku na pracovisko cesty regionálneho významu a najmä národného významu (Bratislavský kraj, Trnavský a Žilinský kraj kvôli rozvíjajúcemu sa automobilovému priemyslu, Trenčiansky kraj vplyvom rozvoja priemyslu),
- ◆ zmena územného plánovania v prospech podnikateľov cestou znižovania výmery poľnohospodárskej pôdy, budovanie priemyselných parkov, logistických centier na týchto pôdach a iné.

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Spoločné ciele v regionálnej politike z hľadiska plnenia sociálnej funkcie v území:

- Uľahčiť účasť na zamestnanosti a prístup všetkým k zdrojom, právam, tovarom a službám
- Predchádzať rizikám vylúčenia
- Pomôcť najzraniteľnejším
- Mobilizovať všetky relevantné subjekty

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka

Ďakujem za pozornosť